

Udviklingen i anmeldelser for vold og trusler

Antallet af anmeldte voldsforbrydelser og trusler er vokset i perioden efter medio 2015. Det gælder i særlig grad *vold og trusler mod nogen i offentlig tjeneste (straffelovens § 119)*, hvor antallet af anmeldelser voksede med 66 pct. fra 3. kvartal 2015 til 3. kvartal 2016. Denne vækst kan bero på den ændring i Erstatningsnævnets praksis, som blev omtalt i nævnets årsberetning fra juni 2015. Ændringen indebærer, at såfremt Erstatningsnævnet skal dispensere fra kravet om politianmeldelse inden for 72 timer efter en voldsepisode, skal det dokumenteres, at der foreligger pædagogiske og/eller behandlingsmæssige hensyn til skadevolderen, som taler for at undlade politianmeldelse. Ændringen synes at have skabt usikkerhed om, hvorvidt plejepersonale mv., der udsættes for vold i forbindelse med deres arbejde, kan være sikker på, at disse hensyn kan dokumenteres, således at politianmeldelse kan undlades, eller om der i stedet i *alle tilfælde* skal foretages politianmeldelse for at kunne opnå erstatning efter offererstatningsloven.

Justitsministeren udsendte derfor d. 27. april 2016 en vejledning, som havde til hensigt at skabe større klarhed over, hvornår der skal ske politianmeldelse i sager, hvor plejepersonale m.v. udsættes for en forbrydelse, og hvornår politianmeldelse kan undlades i medfør af den særlige dispensationspraksis. Ifølge nylig presseomtale, hvor flere fagforbund udtaler sig, er dispensationsmulighederne imidlertid så uklare, at de anbefaler deres medlemmer at anmelde i alle tilfælde.¹ Den store vækst i antallet af anmeldelser om vold og trusler mod nogen i offentlig tjeneste bør ses i dette lys.

For så vidt angår *vold mod privatpersoner – simpel og alvorligere vold (straffelovens §§ 244-246) – samt trusler (straffelovens § 266)*, er væksten mindre end for vold og trusler mod nogen i offentlig tjeneste, men der er stadig tale om en markant udvikling, jf. nedenfor.

Med henblik på at undersøge, hvorvidt væksten i antallet af anmeldelser vedrørende simpel og alvorligere vold samt trusler *også* kan være relateret til den nævnte praksisændring i Erstatningsnævnet, eller om andre forhold kan forklare udviklingen, er der via Rigspolitiet indhentet oplysninger om samtlige anmeldelser vedrørende straffelovens §§ 244-246 samt § 266 i 2. kvartal 2015 og 2. kvartal 2016. Det er valgt at tage udgangspunkt i oplysninger vedrørende disse to kvartaler, idet der især er sket en vækst i antallet af anmeldte forbrydelser i den periode.

¹ Information, 14. marts 2017: *Tudetosset ændring skyld i stigning i voldsanmeldelser*. Se også avisen.dk d. 8. marts 2017: *Chokerende tal: Anmeldelser af vold mod offentligt ansatte eksploderer*.

Dataene fra Rigspolitiet indeholder oplysninger om gerningstidspunkt og -sted samt en tekststreng, der blandt andet kan oplyse om relation mellem offer og gerningsperson. Den følgende analyse tager udgangspunkt i disse oplysninger.

Tabel 1 viser det datamateriale, analysen er baseret på. Anmeldelser er afgrænset ved, at de alle har særskilte journalnumre, at de er registreret som anmeldte i de to kvartaler, og at de angår de nævnte lovovertrædelser. Selv om der er registreret flere ofre for en forbrydelse på samme journalnummer, vil sagen således kun tælle én gang her.²

Tabel 1. Anmeldelser i 2. kvartal i 2015 og 2016 fordelt efter kriminalitetens art.

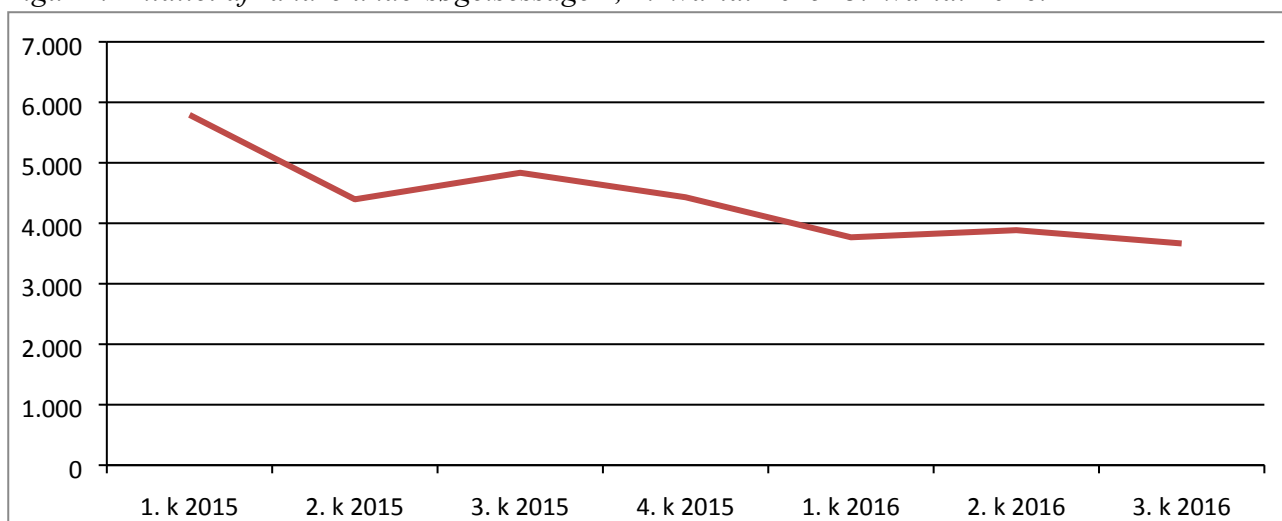
	2015	2016	I alt
Simpel vold (§ 244)	2.017	2.479	4.496
Alvorligere vold (§§ 245-246)	382	452	834
Trussel på livet (§ 266)	725	935	1.660
I alt	3.124	3.866	6.990

De fleste anmeldelser angår simpel vold, og antallet af anmeldelser er på dette område steget med 23 pct. i den undersøgte periode. For alvorligere vold, der her inkluderer 7 anmeldelser for særligt alvorlig vold (§ 246), er stigningen på 18 pct., mens den er på 29 pct. for trusler på livet (§ 266).

Indledningsvis skal nævnes, at væksten i de anmeldte forbrydelser kan tænkes at hænge sammen med, at politiet sjældnere opretter undersøgelsessager. Der er ikke specifikke koder for undersøgelsessager vedrørende vold og trusler, idet de falder under den brede kategori af 'andre undersøgelsessager'. Som det ses af figur 1, har antallet af undersøgelsessager været faldende de senere år. Fra 1. kvartal 2015 til 3. kvartal 2016 er der sket et fald på 2.000 undersøgelsessager, mens faldet fra 2. kvartal 2015 til 2. kvartal 2016 er på godt 500 sager. I hvilket omfang dette fald angår de former for kriminalitet, der er i fokus her, er ikke muligt at sige.

² Det bemærkes, at tallene her ikke nødvendigvis stemmer overens med de kvartalstal, der fremgår af Danmarks Statistik, idet Rigspolitiet løbende opdaterer deres oplysninger. De oplysninger, denne analyse er baseret på, er således indhentet på et noget senere tidspunkt end dem, Danmarks Statistiks opgørelse er baseret på.

Figur 1. Antallet af 'andre undersøgelsessager', 1. kvartal 2015- 3. kvartal 2016.

Udviklingen i de enkelte politikredse

Udviklingen i antallet af anmeldelser for de nævnte forbrydelser i de to undersøgte kvartaler er langt fra ensartet i landets politikredse, jf. tabel 2. Væksten har været særlig markant i Sydsjællands og Lolland-Falsters Politi – med en vækst på 43 pct. – men også i Syd- og Sønderjyllands Politi, i Nordjyllands Politi og i Østjyllands Politi er væksten større end i de andre politikredse. Sydøstjyllands Politi og Bornholms Politi har derimod oplevet en mindskning i antallet af anmeldelser.

Tabel 2. Anmeldelser i 2. kvartal i 2015 og 2016 fordelt efter politikreds.

	2015	2016	Vækst/fald	Vækst/fald pct.
Nordjyllands Politi	229	307	78	34 %
Østjyllands Politi	318	417	99	31 %
Midt- og Vestjyllands Politi	270	326	56	21 %
Sydøstjyllands Politi	219	217	-2	-1 %
Syd- og Sønderjyllands Politi	273	369	96	35 %
Fyns Politi	259	310	51	20 %
Sydsjællands og Lolland-Falsters Politi	272	390	118	43 %
Midt- og Vestsjællands Politi	192	212	20	10 %
Nordsjællands Politi	208	259	51	25 %
Københavns Vestegns Politi	234	281	47	20 %
Københavns Politi	620	753	133	21 %
Bornholms Politi	30	25	-5	-17 %

I forhold til de forskellige former for kriminalitet, denne analyse omfatter, er det især bemærkelsesværdigt, at der har været mere end en fordobling i antallet af anmeldelser vedrørende alvorligere vold i Københavns Politi – fra 70 til 142 – mens syv andre politikredse har haft en nedgang i deres anmeldelsestal på dette område. Også med hensyn til trusler på livet er udviklingstendenserne meget varierende i politikredsene, med en særlig kraftig vækst – på 133 pct. – i Sydsjællands og Lolland-Falsters Politi over for en moderat eller negativ vækst i seks andre politikredse.

Gerningssted

På baggrund af oplysninger om adresse, nærmere beskrivelse af stedet samt en kortfattet beskrivelse af selve hændelsen har det i de fleste tilfælde været muligt at fastsætte gerningsstedet art, jf. tabel 3.³

Som det ses af tabellen, er der primært sket en stor vækst i anmeldelser af vold og trusler, der er begået i ofrets eller gerningspersonens egen bolig, idet det forklarer 56 pct. af væksten. Desuden angår en relativ stor del af væksten anmeldelser af vold og trusler, der er begået på gader og andre offentligt tilgængelige steder, men også på steder, der ikke er offentligt tilgængelige, ligesom der er en vækst i antallet af hændelser, der er begået på arbejdsplads eller uddannelsesinstitution.

Tabel 3. Anmeldelser i 2. kvartal i 2015 og 2016 fordelt efter gerningssted.

	2015	2016	Vækst/fald	Vækst/fald pct.
Egen bolig	700	1016	316	45 %
Gerningspersonens bolig	182	285	103	57 %
Anden privat bolig	354	339	-15	-4 %
Arbejdsplads/skole/uddannelsesinstitution	156	208	52	33 %
På værtshus, cafe, bodega m.m.	258	280	22	9 %
Offentligt tilgængeligt sted: gade, park m.v.	971	1098	127	13 %
Offentligt transportmiddel	50	59	9	18 %
Andet offentligt tilgængeligt sted	252	299	47	19 %
Udlandet	3	5	2	67 %
Andet sted	107	166	59	55 %
Vides ikke	91	111	20	22 %
I alt	3.124	3.866	742	24 %

Dette mønster er nogenlunde det samme for såvel simpel vold, alvorligere vold og trusler. For så vidt angår de forskellige politikredse, er det især i de politikredse, hvor væksten i antal anmeldelser har været særlig stor, jf. tabel 2, at en meget væsentlig del af denne vækst angår hændelser i offerets og gerningspersonens egen bolig.

Relation mellem forurettede og gerningsperson

Som nævnt har det været et ønske at undersøge, om væksten i antallet af anmeldelser vedrørende vold og trusler mod personer, der ikke er offentligt ansatte, også kan skyldes den omtalte praksisændring i Erstatningsnævnet, således at mange flere sager om vold og trusler mod personalet på private plejehjem eller andre ikke offentlige arbejdspladser er blevet meldt til politiet. Dette kan ikke vurderes på baggrund af opgørelsen i tabel 3, der alene oplyser om gerningsstedets karakter, men ikke om offerets relation til gerningspersonen. Dette fremgår derimod af tabel 4.

³ Kategorien 'Andet sted' omfatter hændelser på steder uden offentlig adgang, f.eks. fængsler, private festlokaler, ridecentre o. lign.

Tabel 4. Anmeldelser i 2. kvartal i 2015 og 2016 fordelt efter gerningspersonens relation til offeret.

	2015	2016	Vækst/fald	Vækst/fald pct.
Ægtefælle/samlever/kæreste	196	195	-1	- 1 %
Tidl. ægtefælle/samlever/kæreste	247	313	66	27 %
Forældre/bedsteforældre	160	364	204	128 %
Barn/barnebarn/stedbord	15	28	13	87 %
Andet familiemedlem	54	55	2	2 %
Ven/kammerat	53	55	2	4 %
Arbejdsrelation	333	463	130	39 %
Afhængighedsforhold	14	8	-6	-43 %
Anden person	61	84	23	38 %
Fremmed/øj bekendt	476	614	138	29 %
Vides ikke	1.109	1.160	51	5 %
I alt	3.124	3.866	742	24 %

I denne tabel er alle de tilfælde, hvor volden eller truslen er forbundet med den arbejdsfunktion, offeret har, angivet som 'arbejdsrelation'. Det behøver ikke nødvendigvis at betyde, at hændelsen er sket på selve arbejdspladsen. Der er eksempelvis tilfælde, hvor offeret via en mail eller en telefonsamtale er blevet truet af gerningspersonen, men hvor dette ser ud til at være sket som følge af offerets arbejdsposition. Det kan også dreje sig om en mere anonym trussel mod f.eks. en arbejdsplads.

Som det fremgår af tabellen, har der været en ganske stor vækst i antallet af anmeldelser i arbejdsrelaterede sager, så noget af væksten – knap en femtedel – skal muligvis forklares med en øget anmeldelsestilbøjelighed i disse situationer.

Væksten er dog noget større i sager, hvor forældre eller bedsteforældre er anmeldt for et overgreb mod et barn/barnebarn – nemlig en vækst på 204 sager eller 27 pct. af den samlede vækst. Inkluderer de øvrige anmeldelser, der angår gerningspersoner og forurettede, som er eller har været i familie med hinanden, er det 38 pct. af væksten, der angår anmeldelser på dette område

Tabellen viser dog også, at der har været en ganske stor vækst i anmeldelser, hvor gerningspersonen er en fremmed eller i hvert fald ikke én, den forurettede har et personligt forhold til. Stigningen i disse sager vedrører ganske ofte hændelser, der er foregået på gaden eller andet offentligt tilgængeligt sted.

I omkring en tredjedel af anmeldelserne er det ikke muligt med rimelig sikkerhed at fastslå, hvilken relation der er mellem den forurettede og gerningspersonen.

Demografiske variable

I langt de fleste tilfælde foreligger der oplysninger om offerets køn og offerets alder på gernings-tidspunktet. I forlængelse af ovenstående, er det ikke uventet, at der i særlig grad ses en tilvækst i antallet af børn, der har været ofre for vold eller trusler, jf. tabel 5, herunder især for aldersgruppen

under 10 år. Også blandt de ældre har der dog været nogen vækst i antallet af ofre, mens udviklingen er mere moderat i de mellemliggende aldersgrupper.

Tabel 5. Anmeldelser i 2. kvartal i 2015 og 2016 fordelt efter offerets alder på gerningstidspunktet.

	2015	2016	Vækst/fald	Vækst/fald pct.
0-14 år	243	462	219	90 %
15-19 år	426	533	107	25 %
20-24 år	504	555	51	10 %
25-29 år	341	425	84	25 %
30-39 år	556	575	19	3 %
40-49 år	457	566	109	24 %
50 år +	444	596	152	34 %
I alt	2.971	3.712	741	25 %

Væksten i antallet af ofre blandt børn under 15 år angår i særlig grad vold og i mindre grad trusler.

Med hensyn til ofrenes køn er der ikke bemærkelsesværdige forskelle mellem de to sammenlignede kvartaler. I begge år er det omkring 40 pct. af ofrene, der er piger/kvinder.

Med hensyn til alderen på den, der er sigtet i sagen, mangler oplysninger herom i godt en fjerdedel af sagerne fra 2. kvartal 2015 og i knap 40 pct. af sagerne fra 2. kvartal 2016. På denne baggrund er det vanskeligt sikkert at vurdere eventuelle tendenser i udviklingen. Tilsvarende gælder med hensyn til den sigtedes køn. På den anden side er det muligt, at bortfaldet er tilfældigt, og såfremt det er tilfældet, tyder dataene på, at der i særlig grad er sket en vækst i antallet af anmeldelser vedrørende ældre gerningspersoner (50 år +), og at væksten er større i sager med kvindelige gerningspersoner end med mandlige.

Offerundersøgelsen 2016

Offerundersøgelsen vedrørende 2016 er under bearbejdning, men visse foreløbige oplysninger herfra kan dog være relevante i denne forbindelse.

Offerundersøgelsen er baseret på ca. 1.000 månedlige interview med et repræsentativt udsnit af befolkningen på 16-74 år. I de månedlige interview spørges de interviewede om, hvorvidt de inden for de seneste 12 måneder har været udsat for vold. Det betyder, at undersøgelsen vedrørende 2016 omfatter hændelser, der er begået i såvel 2015 som 2016.

Offerundersøgelsen vedrørende 2016 tyder på, at der i forhold til de to forudgående år har været en vækst i andelen af adspurgte, der angiver, at de har været udsat for vold. Den viser videre en tendens til, at der er en mindre andel af dem, der deltog i undersøgelsen i de første seks måneder af 2016, end af dem, der deltog i de sidste seks måneder af året, der har været udsat for vold.

Offerundersøgelsen tyder videre på, at anmeldelsestilbøjeligheden blandt dem, der har været udsat for vold, er noget højere i 2016 end i de foregående år. Anmeldelsestilbøjeligheden er især øget i de tilfælde, hvor volden ikke har ført til synlige mærker eller anden fysisk skade, hvilket også afspejler

sig i en særlig stor vækst i anmeldelsestilbøjeligheden i de tilfælde, som ofrene ikke selv vurderer som særligt alvorlige, og som de ser som 'bare noget der sker' frem for som 'en kriminel handling' eller 'en forkert, men ikke kriminel handling'.

Offerundersøgelsen tyder samtidig ikke på, at anmeldelsestilbøjeligheden skulle være vokset særligt meget i de situationer, hvor volden er sket i forbindelse med offerets udførelse af sit arbejde.

Med hensyn til relation mellem gerningsmand og offer samt gerningssted kan det dog være vanskeligt at sammenligne med de registrerede voldstilfælde, idet offerundersøgelsen som nævnt ikke omfatter ofre under 16 år, hvor væksten i den registrerede vold har været særlig stor.

Mulige forklaringer

Vurderet på baggrund af de foreløbige resultater fra offerundersøgelsen i 2016 er det muligt, at den vækst i den anmeldte voldskriminalitet, der her er set på, i nogen grad skal forklares med en reel stigning i volden. Analyserne tyder også på en vis parallelitet mellem de to kilder med hensyn til tidspunktet for væksten.

På baggrund af de foreløbige resultater fra offerundersøgelsen i 2016 er der imidlertid også grund til at antage, at en del af stigningen i den registrerede kriminalitet beror på en øget anmeldelsestilbøjelighed. Offerundersøgelsen peger på, at en øget anmeldelsestilbøjelighed primært har indebåret, at mindre alvorlige former for vold i højere grad anmeldes til politiet.

Som påpeget, skal en del af væksten i anmeldte sager om vold og trusler ses i lyset af den ændrede praksis, Erstatningsnævnet har gennemført, og som kan have medført en øget tendens til at anmelde vold og trusler på jobbet.

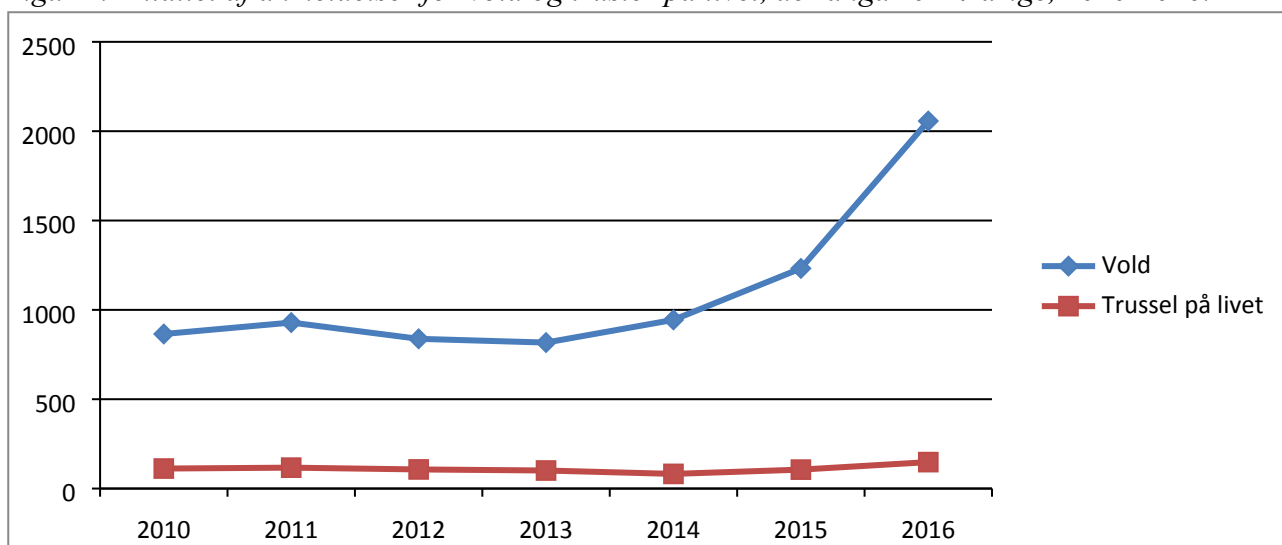
Den bemærkelsesværdige store vækst i anmeldte sager om vold og trusler i familien – herunder ikke mindst forældres vold og trusler mod børn – skal muligvis også ses som et resultat af 'Overgrebspakken', der i 2013 blev vedtaget med henblik på at beskytte børn og unge mod overgreb.⁴ Overgrebspakken er baseret på anbefalinger, som et ekspertpanel, der var nedsat socialministeren, fremkom med. Ekspertpanelet anbefaler blandt andet, at der i kommunerne sikres klare procedurer for håndteringen af underretninger og sager om overgreb, herunder for samarbejdet med politiet.⁵ Et af resultaterne af overgrebspakken er, at alle kommuner skal etablere børnehuse, der inddrages i sager om mistanke om eller viden om, at børn eller unge har været udsat for et overgreb.⁶ Børnehuse begyndte at blive etableret i slutningen af 2013. Det forekommer sandsynligt, at det store fokus, der dermed er skabt på børn og unge, der udsættes for vold eller andre overgreb, og på samarbejdet med politiet, har medført en større anmeldelsestilbøjelighed i sager vedrørende børn. Som det ses af nedenstående figur 2, der er baseret på data fra Danmarks Statistiks offerstatistik, er antallet af anmeldelser for vold (alvorligere og simpel vold), der angår børn, steget ganske betydeligt i årene efter 2013, herunder i særlig grad fra 2015 til 2016.

⁴ <https://socialstyrelsen.dk/projekter-og-initiativer/born/overgrebspakken>.

⁵ <https://socialstyrelsen.dk/filer/born/overgreb/rapport-fra-ekspertpanel-om-overgreb-mod-born-1.pdf>

⁶ <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=158447>

Figur 2. Antallet af anmeldelser for vold og trusler på livet, der angår 0-14-årige, 2010-2016.

Som nævnt er det også muligt, at en ændret praksis hos politiet med hensyn til oprettelse af skarpe sager versus undersøgelsessager kan have bidraget til et højere antal anmeldelser.

Samlet set, er der tegn på, at den vækst, der har været i antallet af anmeldelser for vold og trusler på livet rettet mod privatpersoner fra 2015 til 2016, i en ikke ubetydelig grad kan bero på en øget anmeldelsestilbøjelighed, for så vidt angår vold og trusler på arbejdspladsen samt vold og trusler mod børn, men muligvis også på andre områder. Der er samtidig tegn på, at en øget anmeldelsestilbøjelighed særligt angår mindre alvorlige voldstilfælde. En – antagelig – mindre del af væksten kan desuden være betinget af ændret registreringspraksis hos politiet med oprettelse af flere skarpe sager. Endelig er det muligt, at noget af væksten skal forklares med en reel vækst i udsathed for vold og trusler.